

تشریح فعالیت‌ها و برنامه‌های ستاد راهبری جمعیت و خانواده

حوزه‌های علمیه

گفت‌وگو با حجت‌الاسلام رسول ساکی دبیر ستاد راهبری جمعیت و خانواده حوزه‌های علمیه

دبیر ستاد راهبری جمعیت و خانواده حوزه‌های علمیه گفت: تقریباً حدود ۳۰ سال آینده ایران جزء پیرترین کشورهای منطقه خواهد بود و این سرنوشت محتوم ماست و این‌گونه نیست که بشود، آن را کنترل کرد. با توجه به اهمیت موضوع جمعیت کشور و همچنین تصویب طرح حمایت از خانواده و جمعیت در مجلس شورای اسلامی، خیرنگار خبرگزاری حوزه با حجت‌الاسلام رسول ساکی دبیر ستاد راهبری جمعیت و خانواده حوزه‌های علمیه، گفت‌وگویی انجام داده است که متن آن در ادامه می‌آید.

■ **لطفاً بفرمایید وضعیت جمعیتی کشور ما به چه صورتی است؟**

■ در دهه ۶۰ میانگین نرخ باروری کل در ایران حدود ۶٫۴ بود؛ به این معنا که به‌ازای هر ۱۰ زن ۶۴ فرزند متولد می‌شد. این نرخ باروری حاکمیت را به این جمع‌بندی رساند که در سال ۹۰ نرخ باروری را به ۴ برساند. این هدفی که در برنامه اول توسعه برای بیش از ۲۰ سال آینده ترسیم شده بود. در چند سال اول محقق شد و در سال ۷۱ به این هدف رسیدیم. در این سال باید این موضوع متوقف می‌شد؛ همان‌طور که مقام معظم رهبری فرمودند که از جایی به‌بعد، باید متوقف می‌شد. به‌جای توقف آن، در سال ۷۲ قانون تنظیم خانواده را مصوب کردیم و آن محرومیت‌ها را برای فرزند سوم به بالا قرار دادیم. عملاً سال ۹۰ که قرار بود، نرخ باروری ۴ برسیم، از سطح جانشینی هم پایین‌تر آمدیم و جزء معذود برنامه‌هایی است که برنامه‌های توسعه به این شکل محقق شده است. می‌گویند که در سطح جانشینی به‌ازای پدر و مادر، حداقل باید تولد ۲ فرزند باشد. یک عددی هم برای مرگ و میر قرار می‌دهند که در دنیا متفاوت است و بسته به مرگ و میر هر کشوری و در بازه‌های زمانی مختلفی ممکن است، متفاوت باشد. در بعضی از کشورهای آفریقایی تا ۳٫۵ هم گفته‌اند. برخی اعتقاد دارند که در کشور ما ۲٫۸ است و برخی دیگر اعتقاد دارند که سطح جانشینی در ایران ۲٫۵ است. امروز نرخ باروری در کشور ما تقریباً ۱٫۷ و کمتر است. این نرخ به این معناست که حتی سطح جانشینی را هم نتوانسته‌ایم، نگه داریم. برخی مجموعه‌های بین‌المللی سه سناریو برای ایران ترسیم کرده‌اند و در یکی از این سناریوها گفته می‌شود که در سال ۱۴۷۹ جمعیت ایران حدود ۳۱ میلیون‌وه ۵۰۰ هزار نفر خواهد بود. تقریباً حدود ۳۰ سال آینده جزء پیرترین کشورهای منطقه خواهیم بود و این سرنوشت محتوم ماست و این‌گونه نیست

حجت‌الاسلام والمسلمین فخرروحانی مدیرعامل بنیاد خیرین حوزه‌های علمیه، در نشست خبری با اصحاب رسانه، به تشریح عملکرد سه‌ماهه این بنیاد پرداخت. به گزارش خبرگزاری حوزه، حجت‌الاسلام والمسلمین حسین فخرروحانی، ۱۱ آذر در این نشست خبری،

سپس منفی شود و جمعیت کشور کم شود. وقتی دهه شصتی‌ها از طراوت باروری عبور کردند، وارد بحران می‌شویم.

می‌گویند که تقریباً ۲۰ سال دیگر از پنجره جمعیتی ما باقی مانده است؛ اما این ۲۰ سال را می‌توانید روی موضوع اقتصادی حساب کنید، نه بحث جمعیتی؛ چراکه پیک جمعیتی ما در اوایل دهه شصت بوده است که امروز وارد ۴۰ سال شده‌اند و عملاً ۶ یا ۷ سال آینده این طراوت باروری از بین خواهد رفت و قطعاً آن بحرانی که راجع به آن صحبت می‌شود، خیلی به ما نزدیک‌تر خواهد شد.

لذا شاید به‌نوعی بتوانیم بگوییم که این ۵ تا ۷ سال پیش‌رو، سال‌های اساسی برای کشور ماست. یک تنگه احد زمانی است که اگر این تنگه احد را نگه داشتیم و نتوانستیم حفظ کنیم و جامعه را به این سمت ببریم که ارزش فرزند را دریابند، شاید شدت این بحران کمتر شود.

■ **چه ضرورتی داشت که ستاد راهبری جمعیت و خانواده حوزه‌های علمیه در حوزه ایجاد شود؟**

■ حوزه معمولاً جزء مجموعه‌های پیشران موضوعات انقلابی بوده است و موضوع جمعیت هم، یکی از موضوعاتی است که هم اصل اسلام و هم اصل انقلاب را تهدید می‌کند؛ لذا وظیفه ذاتی حوزه است که وارد این موضوع بشود و ظرفیت‌هایش را پای کار بیاورد. برای اینکه این اتفاق بیفتد، آیت‌الله اعرافی سال گذشته تدبیری اندیشیدند و جلسه‌ای را با فعالان حوزه جمعیت برگزار کردند و در آن جلسه اعلام شد که این ستاد باید تشکیل شود. این ستاد تشکیل شد و یک سری اعضای حقیقی و حقوقی عضو آن هستند. ۷ نفر اعضای حقیقی ستاد، از کارشناسان و کنشگران موضوع جمعیت هستند و نمایندگان نهادهای حوزوی نیز، به‌عنوان اعضای حقیقی عضو این ستاد هستند. حوزه علمیه خوارهران، حوزه علمیه برادران، جامعه‌الزهراء، دفتر تبلیغات اسلامی، مرکز خدمات حوزه‌های علمیه، جامعه‌المصطفی‌العالمیه، مرکز زن و خانواده حوزه و صدا سیما در این ستاد نماینده دارند.

■ **ستاد تاکنون چه فعالیت‌هایی را انجام داده است؟**

■ وظیفه اصلی ستاد، کارهای ستادی و راهبری آن هم، برای ظرفیت‌های موجود در حوزه است؛ لذا بهترین گزینه این بود که نقشه راهی برای خودمان ترسیم کنیم تا بر اساس این نقشه راه بتوانیم، از ظرفیت‌های حوزه به‌نفع این موضوع مهم استفاده کنیم.

بیش از ۷۰ درصد نقشه راه ستاد، نهایی شده است. این سند دو بخش دارد؛ بخش اول آن، چشم‌انداز جمعیتی برای حوزه است. مشخص می‌شود که در این موضوع با توجه به ظرفیت‌های حوزه چه کاری برای خود حوزه، می‌توانیم انجام دهیم. این بخش نهایی شده و برای برنامه‌نویسی ارسال شده است و انشاءالله در روزهای آینده برنامه آن نیز تهیه خواهد شد.

بخش دوم سند، استفاده از ظرفیت‌های حوزه و مجموعه‌های آقماری آن، برای جامعه است که بیش از ۹۰ درصد آن نیز نهایی شده است.

بالتر هم می‌رود. در دنیا چنین وضعیتی را که ما اکنون در آن قرار داریم، پنجره جمعیتی می‌گویند و به فرصت طلایی هم از آن یاد می‌کنند. فرصت طلایی به زمانی می‌گویند که جمعیت قالب یک کشور جوان و در سن کار هستند. اگر به دنبال جهش اقتصادی و علمی و هر نوع پیشرفتی باشیم، بهترین حالت این است که در پنجره جمعیتی به دنبال آن باشیم؛ ولی متأسفانه این فرصت در کشورمان سوخت. ۱۰ سال گذشته جزء طلایی‌ترین بخش پنجره جمعیتی کشورمان بود؛ اما دولت قبلی خیلی اعتقادی به این موضوع نداشت و مجلس نیز، نسبت به این موضوع اهمامی نداشت. متأسفانه طرح حمایت از خانواده و جوانی جمعیت که سابقاً عنوان دیگری داشت، در کمیسیون‌های مجلس سرگردان بود.

با شروع مجلس جدید، برخی نمایندگان انقلابی و زحمت‌کش از این موضوع پشتیبانی کردند و زحمت بسیاری کشیدند و طرح حمایت از خانواده و جوانی جمعیت مصوب شد.

اگر به‌همین منوال پیش ببریم، در سال ۱۴۷۹، حدود ۴۲ درصد جمعیت کشورمان، سن بالای ۶۵ سال خواهد داشت. اینکه رهبر معظم انقلاب می‌فرمایند: وقتی انسان به عمق مسئله دقت می‌کند، تن و بدنش می‌لرزد، به‌همین دلیل است. یک جمعیتی حدود ۲۰ درصد در سن تولید ثروت و تولید نسل نیستند و لذا عملاً یک جمعیت حدود ۳۸ درصدی باقی می‌ماند که نزدیک به ۱۴ میلیون نفر میان‌سال و جوان هستند.

تصور کنید از این جمعیت چه میزانی اهل فداکاری و گذشت هستند و چه میزانی هم مشغول به زندگی خودشان هستند و می‌شود با درصدهای امروزی مقایسه کرد. شاید تا چند سال آینده نرخ رشد جمعیت‌مان صفر و

تشریح عملکرد سه‌ماهه بنیاد خیرین حوزه‌های علمیه

از ابلاغ آیت‌الله اعرافی، بنیاد خیرین حوزه‌های علمیه، کار خود را با تمام توان آغاز کرد و در ابتدای کار با معاونت‌های مرکزمدیریت حوزه‌های علمیه جلسات برای دریافت نیازها برگزار شد.

حجت‌الاسلام والمسلمین فخرروحانی گفت: جلسات شورای طرح و برنامه از دیگر فعالیت‌های بنیاد خیرین بود که گروه اندیشه‌وزر، آیین نامه‌هایی برای جذب کمک‌خیرین تدوین نمود.

وی تأکید کرد: رئیس شعبات حوزه‌ها، مدیر حوزه علمیه استان مربوطه بوده و دبیر آن، از نیروهای جهادی است که توسط هیأت‌مدیره انتخاب می‌شوند.

مدیرعامل بنیاد خیرین حوزه‌های علمیه اضافه کرد:

جامعه داشته باشد. ضمن اینکه در طرح جوانی جمعیت، از اعضای ستاد راهبری هم، از نقد و بررسی و پیشنهاد برخی مواد گرفته تا مباحث جدی‌تر آن همراهی داشتند.

■ **در حال حاضر ستاد راهبری مشغول تدوین سیاست‌ها، اهداف و برنامه‌هاست یا اقداماتی را هم آغاز کرده‌است؟**

■ به‌صورت جدی دیگر تدوین سیاست‌ها، اهداف و برنامه‌ها یعنی آماده‌سازی اسناد و نقشه راه هستیم؛ اما همزمان راهبری‌های عملیاتی هم مثل هفته جمعیت اتفاق افتاده است. تا امسال چیزی به اسم هفته جمعیت نداشتیم و تنها روز جمعیت داشتیم. امسال با توجه به این راهبری که با هم‌فکری دو مجموعه شورای راهبردی جمعیت مجمع ملی فعالان جمعیت و ستاد راهبری جمعیت و خانواده حوزه‌های علمیه انجام گرفت، مصوب شد که به‌جای روز جمعیت، هفته جمعیت داشته باشیم و برای روزهای این هفته نیز نام‌گذاری‌هایی انجام شد.

این ستاد یک ستاد عملیاتی نیست؛ بلکه ستاد راهبری است؛ اما مجموعه‌هایی جزء این ستاد هستند که می‌توانند عملیاتی باشند؛ مثل حوزه علمیه خوارهان و برادران، معاونت تبلیغ حوزه و مرکز خدمات حوزه‌های علمیه.

در هفته جمعیت محتواهای بسیار خوبی با همکاری مجموعه‌های مختلف تولید شد و این محتواها به‌صورت جدی بازنشر و در صدا و سیما نیز منتشر شدند. گروه‌های مردمی پای این موضوع آمدند و گفتمان‌سازی نسبتاً خوبی در هفته جمعیت اتفاق افتاد و مردم به‌نوعی هفته جمعیت را حس کردند؛ در صورتی‌که در سال‌های گذشته چنین موضوعی را مشاهده نمی‌کردیم.

بحث دوم فعالیت‌ها در دهه اول محرم بود. یک‌سری جلسات و نشست‌های توجیهی ویژه مبلغان و همچنین یک‌سری دوره‌هایی برای حوزه‌های علمیه خوارهان و همکاری مجمع ملی فعالان جمعیت برگزار شد؛ همچنین سخنرانی‌هایی آماده و فیش منبر تولید شد.

همین موضوع برای ایام فاطمیه نیز تکرار شده است. در ایام فاطمیه بنا داریم، با رویکرد مادری و جایگاه مادری کار کنیم و اینجا هم مجموعه‌های مختلفی از جمله جامعه‌الزهراء، معاونت تبلیغ، جامعه ایمانی مشعر، بسیج جامعه زنان و... پای کار آمدند.

■ **به نظر شما در مشکلات جمعیتی، بحث فرهنگی بیشتر اثرگذار بوده یا مسائل اقتصادی؟**

■ اینجا لازم است چند واقعیت را توجه داشته باشیم. واقعیت اول این است که بحث تنظیم خانواده به دو ساحت ما آسیب جدی وارد کرده است؛ ساحت جامعه و ساحت خانواده. در ساحت جامعه، آسیب‌های سال‌خوردگی جمعیت، آسیب‌های اقتصادی، فرهنگی و امنیتی مطرح می‌شود و با این مقدمات می‌گویید که، ای خانواده‌ها، شما موظفید که فرزندآوری داشته باشید! بنده از این ارائه حس می‌کنم که حاکمیت نیاز به فرزندآوری دارد و می‌خواهد بارش را روی دوش من بیندازد. انتظار دارم که اول حاکمیت مشکلات و نیازمندی‌هایش را تأمین کند تا من هم فرزندآوری داشته باشم.

یک ساحت دومی هم وجود دارد و آن آسیب‌هایی است که به خانواده وارد شده است. وقتی به این آسیب‌ها نگاه می‌کنیم، بحث اقتصاد و رفاه مطرح نیست.

یکی از آسیب‌های جدی که به خانواده وارد شده، بحث قتل و سقط جنین است. من به خانواده می‌گویم که فرزندان را نکش؛ ولی شما می‌گویید: چه کسی هزینه‌اش را می‌دهد. من راجع به قتل صحبت می‌کنم و شما نمی‌توانی به من اشکال کنی که هزینه پوشک آن را چه کسی تأمین می‌کند. تفاوت بین خانواده‌ای است که قاتل باشد یا خانواده‌ای که در تنگنای معیشتی قرار گرفته باشد.

موضوع بعدی، آسیب تک‌فرزندی است. اگر امروز مبتلای به تک‌فرزندی شدم، بین ۲۰ تا ۲۷ آسیب، فرزند من را تهدید می‌کند. از جمله بلوغ زودرس، زوررنجی و آسیب‌های مختلف روحی و روانی که به فرزند من وارد می‌شود.

باید عرض کنم، حتی اگر حاکمیت در این خصوص [فرزند آوری] همکاری نکند، ارزش دارد که تک‌فرزندی نداشته باشیم؛ چراکه نیاز اصلی تک‌فرزند من، داشتن برادر و خواهر هم‌سن و سال است؛ نه باقی نیازها.

آسیب بعدی که به خانواده‌ها وارد شده، بحث تنزل جایگاه مادری است. خداوند به زنان نگاه ویژه‌ای داشته و فرموده است که زنان «رحمت» هستند و وقتی مادر شدند، نگاه تغییر می‌کند و می‌گویید: «بهشت». آنچه همه مؤمنین به دنبالش هستند، زی‌ز پای مادر قرار دارد.

در امر تبلیغ مهم است که روی چه موضوعاتی دست بگذاریم و کدام واقعیت را به جامعه بگوییم. توجه داشته باشید که اینجا از روش‌ها و ترفندهای تبلیغاتی استفاده نمی‌کنیم؛ بلکه واقعیت‌هایی را که وجود دارد، می‌گوییم که

اگر نگوئیم، به خانواده‌ها خیانت کرده‌ایم.

اگر درباره جمعیت و فرزندآوری صحبت کردیم، نمی‌توانید بگویید اقتصاد تأثیری در زندگی ندارد. درآمد یک کارگر از ۲ میلیون‌وه ۸۰۰ تا ۳ میلیون‌وه ۵۰۰ هزار تومان است؛ ولی به‌طور میانگین برای پوشک ۳۵۰ تا ۵۰۰ هزار تومان نیاز است و هزینه بیماری و درمان و پوشاک را نیز باید جدا حساب کرد. قطعاً اقتصاد مهم و اثرگذار است؛ ولی موضوع اصلی اقتصاد نیست؛ بلکه فرهنگ است.

در مناطق مرفه‌نشین، فرزندآوری بیشتر است یا در مناطق کم‌برخوردار شهر؟ نکته اصلی این است کسی که رفاه بیشتری دارد، فرزندآوری او لزوماً بیشتر نیست. پس موضوع فرهنگی است؛ لکن اقتصاد هم موضوع بسیار مهمی است.

■ **درباره طرح حمایت از خانواده و جمعیت، بفرمایید آیا ما نیاز به تدوین قانون داریم یا اجرای قوانین؟**

■ در موضوع جمعیت نیاز به قانون داشتیم؛ چراکه قوانین همه عکس این موضوع بود. یک ویژگی که در این طرح وجود دارد، این است که برای ضمانت اجرایی، مجموعه‌هایی که طرح به آنها ارجاع داده می‌شود، درصورتی‌که وظیفه خودشان را انجام ندهند، جریمه و محکوم می‌شوند.

تقریباً مشخص شده است، هرکدام از این مواد، به کدام سازمان و نهاد مربوط می‌شود که باعث شده، مطالبه‌گری در این موضوعات راحت‌تر صورت گیرد.

■ **آیا این طرح به‌عنوان سند بالادستی ستاد راهبری جمعیت حوزه مصوب می‌شود؟**

■ به‌عنوان سند بالادستی به آن معنا نیست؛ اما قطعاً نگاه ستاد به این طرح، استفاده از این ظرفیت‌ها به‌نفع فرزندآوری و جمعیت کشور است. مواردی هم که حوزه باید وظیفه خودش را در این طرح انجام دهد، ان‌شاءالله ستاد سعی می‌کند که به‌نحو احسن آن را انجام دهد.

■ **با توجه به اینکه بخشی از برنامه‌های ستاد راهبری جمعیت حوزه، متمرکز در ظرفیت حوزه است، یعنی «حوزه برای حوزه»، آیا مشخص است که چه اقداماتی برای طلاب قرار است انجام شود؟**

■ یکی از حمایت‌ها بخش خدمات مسکن است. بخشی بحث پیگیری در خود قانون بود که دوستان کمیسیون مشترک به آن عنایت داشتند و آنجا مواد بسیار خوبی دیده شد. یک‌سری مواد تسهیل‌گر است و یک‌سری مواد توزیع خدمات، بر اساس تأهل و تعداد فرزند است. این برنامه‌ها را که دیده‌ایم، انشاءالله خدمت مسئولان حوزه اعلام می‌کنیم و اگر مسئولان هم مصوب کنند، به این سمت خواهیم رفت. با توجه به اینکه ۵ تا ۷ سال زمان داریم که بسیار

سرنوشت‌ساز و حیاتی است، از همه مجموعه‌های حوزوی و آقماری حوزه درخواست می‌کنیم و انتظار داریم، مسئله حمایت از خانواده‌ها را که فرزندآوری دارند، خیلی جدی‌تر در برنامه‌هایشان قرار دهند و توجه ویژه به خانواده‌های باشکوه داشته باشند که هویت آنها احیا شود. خانواده‌هایی که در شرف فرزندآوری هستند، باید موانع سر راهشان را برطرف کنند تا راحت‌تر به سمت فرزندآوری روند.

عده‌ای جهاد فرزندآوری داشته‌اند و خانواده باشکوه هستند. اگر به آنها به‌صورت ویژه نپردازیم و قدرانشان نباشیم و تقدیر نکنیم، در جامعه توسط برخی از افرادی که تعدماً به دنبال تحقیر موضوع هستند، تحت فشار قرار می‌گیرند.

هرچقدر ظرفیت داریم، باید پای کار بیایوریم. امروز زمانی برای آزمون و خطا نداریم و باید حواسمان باشد که اهل بیت کم‌غرم نکشیدند؛ ولی با غفلتی که ما داریم می‌کنیم، دوباره اهل بیت را به این غربت می‌کشانیم که گناه کمی نیست و باید پاسخگو باشد.

پوشش بیمه نبود، پرداخت شد که ۴ میلیارد‌وه ۳۰۰ میلیون ریال در این زمینه هزینه شد. مدیرعامل بنیاد خیرین حوزه‌های علمیه تصریح کرد: بنیاد خیرین حوزه‌های علمیه، برای کمک‌هزینه تهیه تجهیزات و مقدمات ازدواج نیز اقدام کرد و در این زمینه، ۲ میلیارد‌وه ۴۵۰ میلیون ریال توسط بنیاد هزینه شد. حجت‌الاسلام والمسلمین فخرروحانی یادآور شد: تعداد ۴۶ رأس قربانی نیز تاکنون ذبح شده و در قالب بسته‌های معیشتی، بین نیازمندان توزیع شده است. همچنین مدارسی که در تأمین هزینه تغذیه مشکل داشتند، با این قربانی‌ها به آن‌ها کمک شد. وی ابراز کرد: از سال ۱۳۹۰ تا ۱۴۰۰ به خانواده هر روحانی زیر ۵۰ سال دارای فرزند زیر ۱۸ سال که از دنیا رفته است، کمک‌هایی انجام شده و ۱۱۰ خانواده تحت پوشش قرار گرفته است.

آیت‌الله اعرافی رئیس هیأت‌امانی بنیاد خیرین بوده و هزینه‌کرد این بنیاد، به صلاحدید ایشان است و اولویت‌های هزینه‌ها توسط ایشان تعیین می‌شود. همچنین خروج مبالغ، با امضای آیت‌الله اعرافی انجام می‌شود و این نکته، مورد توجه خیرین قرار گرفته است.

حجت‌الاسلام والمسلمین فخرروحانی با اشاره به اینکه سایت بنیاد خیرین حوزه‌های علمیه به آدرس www.bkhir.ir جهت سامان‌دهی خیرین و جذب اعتبارات و فعالیت‌های دیگر راه‌اندازی شده است، ادامه داد: در ماه‌های نخست که فعالیت بنیاد خیرین آغاز شد، پیک کروزنا بود و آسیب‌دیدگان و بستری‌های حوزوی نیازمند حمایت بودند؛ با دو بیمارستان هماهنگ شد و با روحانیونی که در این دو بیمارستان بستری بودند، ارتباط‌هایی برقرار شد و در این مدت ۲۷۸ بیمار کرونایی تحت پوشش بنیاد قرار گرفت. همچنین مقداری از هزینه‌های درمانی که تحت